

2. Të tregohet bukur e me gjallëri: variantet

kl. 2-9

20 min.

- M ua paraqet N këtë «recetë» vijuese për të shkruar bukur e me gjallëri: dil në rolin e personit/ave të tregimit! Mbylli sytë dhe mendohu se çka ndiejnë, mendojnë, frikësohen, shpresojnëPërshkruaje krejt këtë pastaj në tekstin tënd!» Në vazhdim receta do të luhet së pari gojarisht, pastaj me shkrim tek temat e përshtatshme. Shembuj: «Një diskutim në tavolinën e drekës», «Një përjetim në atdheun e prindërve të mi», «Çfarë tregon gjyshja ime nga koha e rinisë së saj».
- Një recetë tjetër e cila do të mund të luhet sipas modelit të lartpërmendur: «Mbylli sytë para se të shkruash. Mendohu për tregimin tënd dhe paramendoje se ai po zhvillohet si një film në kokën tënde. Shkruaje tash sa më gjallërisht dhe në detaje që është e mundur!»
- Një këshillë që të çon tek një paraqitje më e bukur: «Përdore të folurit e drejtpërdrejtë, lini njerëzit të flasnin mes vete!» Edhe kjo duhet që së pari të luhet dhe të provohet me gojë e pastaj me shkrim.
- Tekstet bëhen më të gjalla nganjëherë nëse ato krijohen si përjetime personale (në vend të personit të tretë). Nëse merren pastaj këshillat e përmendura më lart, sigurisht nuk do të mungonte suksesi.
- Situata të mira për provimin e stilit të të shprehurit bukur e me gjallëri ofrojnë edhe tregimet e ilustruara. N janë të liruar këtu nga detyra për të sajuar një veprim të tyre personal, ata mund të përqendrohen për të krijuar tekstin e tyre në mënyrë tërheqëse. Me rëndësi është që pas shkrimit, tekstet e ndryshme të krahasohen dhe të komentohen.
- Edhe ritregimet dhe tregimet e ilustruara ofrojnë mundësi të vlefshme, për të provuar një stil të gjallë e të bukur paraqitës, shiko për këtë më poshtë (18.3 dhe 21).

3. Të ritregohet saktësisht dhe të përmbledhet; variantet

kl. 3-9

30 min.

Materiali:
Tregimi si parashtrim për ritregim
(shih djathtas)

Ritregimet shfaqen në shkollë dhe në jetën e përditshme në format më të ndryshme: Nga raporti për një film televiziv ose një ëndërr e deri te shënimi telefonik i përmbledhur, nga parafrasa e lirë e deri te një rithënie e saktë deri në detaje e një teksti të pranishëm ku do të duhej të riprodhoheshin edhe elementet stilistike. Me përparësi me vështrimin tek ushtrimi i stilit është se N tek ritregimi janë të liruar nga ajo që të sajojnë një veprim (sepse ky veç është i paradhënë) dhe kështu mund të koncentrohen plotësisht në aspekte gjuhësore. Shembuj dhe mundësi:

- Ushtrim paraprak: diskutim se ku dhe përse kemi nevojë për ritregime dhe përmbledhje në shkollë dhe në jetë. N duhet të jenë të vetëdijshëm sa sa janë të rëndësishme këto lloje të teksteve në përditshmëri (edhe nëse p.sh. është fjala për skeçe ose thashetheme!). Në vazhdim mbledhja e «ritregimeve» të përditshmërisë gjuhësore dhe e «përmbledhjeve» nga jeta e N e disa ditëve të fundit (kush kujt çfarë i ka treguar?)
- M e lexon një tregim të shkurtër ose të gjatë 2-3 herë. N e tregojnë rrëfimin mundësisht sa më saktë, por guxojnë t'i fshehin 1-2 gabime. Në vazhdim lexim i dyanshëm: Zbuloni gabimet? (Krah. nr. 7.4)
- Ritregim me ndërrim të perspektivës: N lexojnë një tregim (p.sh. një përrallë, një legjendë ose një episod nga literatura personale). Në vend se ta tregojnë pastaj rrëfimin, zhvendosen në një figurë të caktuar dhe e tregojnë rrëfimin nga ajo perspektivë (shembull nga bota e përrallave gjermane: «Kësulëkuqja» të tregohet nga perspektiva e ujkut).
- Tregimi i njëjtë të ritregohet në lloje të ndryshme tekstesh: krah. këtu 17.4.
- Rreth ritregimeve dhe përmbledhjeve në një formë shumë të shkurtër bëhet fjalë edhe te shënimet telefonike, të cilat nganjëherë duhet bërë për prindërit. Kjo mund të ushtrohet përmes lojës (M dhe një N zhvillojnë një bisedë fiktive telefonike me lloj-lloj detyrash, N tjerë marrin shënime në një copë letre).

- Si një nënloj të veçantë të ritregimeve lënë për t'i kuptuar përmbledhjet dhe shënimet, ashtu si edhe N duhet t'i bëjnë në rast të provimeve etj. Diskutim/shkëmbim për këtë, në vazhdim provë konkrete. Këtu N p.sh. mund t'i përmbledhin pikat më të rëndësishme të lektionit të fundit dhe pastaj t'i diskutojnë listat e tyre në mënyrë kritike. Varianti: M e mban një referat ose e tregon një film mësimor, në vazhdim N duhet t'i përmbledhin gjërat më të rëndësishme në 5–10 pika.

4. Të tregohet në mënyrë interesante: variantet

kl. 4–9

35 min.

Materiali:
Event. tregime me ilustrime ose fletë me tema/tituj (shih djathtas)

- Përgatitje gojore: Bisedë rreth kategorive «mënyrë interesante» dhe «mënyrë monotone». Çfarë kuptimi kanë këto kategori? Çfarë do të thotë kjo për të shkruarit tonë personal? Thellim: M ua lexon N një tekst (të shkurtër) interesant dhe një tekst monoton ose u jep atyre tekste të tilla. Përse njëri është interesant, tjetri monoton? Eksperimenti: Si mund ta bëjmë tekstin monoton interesant? Përpjekje; zgjidhjet të krahasohen.
- N marrin «recetat» vijuese për të shkruarit interesant (si kopje):
 - Filloje tekstin tënd me një fjali, e cila i bën lexuesit/et kureshtarë (p.sh. «Në këtë ditë gjithçka shkoi mbrapsht», «Gjithnjë e më afër më afrohej qeni i tmerrshëm.»).
 - Mos tradhëto gjithçka menjëherë. Jepu lexuesve/eve së pari udhëzime, të cilat i bëjnë ata kureshtarë! («Çfarë përjetova sot sigurisht që nuk do ta harroj aq shpejt. Ka të bëjë me një kafshë më shumë se sa të rrezikshme.»)
 - Përshkruaj ndjenjat, frikën dhe shpresën e personave në tekstin tënd! («Ai dridhej dhe mendonte: «A ka vallë shpëtim për mua?»»)
 - Ndërpreje tekstin tënd me pyetjet, drejtohu direkt lexuesve/eve. (P.sh. Çfarë do të kishit bërë ju në këtë situatë të ndërlikuar?»)
 - Formuloje kulminacionin ose zgjidhjen e mënyrës interesante tek para përfundimit të tekstit.
 - Mendoje për tekstin një titull, i cili lexuesit/et i bën kureshtarë («Tragjedi në Turqi», ose «A do të më hajë tigrin mua?»).

Pastaj N marrin një ose disa modele përmes të cilave ata në bazë të këtyre «recetave» do të duhej të shkruajnë një tregim interesant. Shembull: Një tregim i përshtatshëm me ilustrime; një temë si «Një përjetim i frikshëm» ose «Këtu unë kisha vërtet frikë».

Pasi të shkruhen tekstet do të krahasohen dhe do të diskutohet si dhe sa mirë janë zbatuar «recetat» veç e veç.

- Mbledhja (bashkë me nxënësit/et) e temave interesante, titujve dhe/ose fillimit të teksteve (1–3 fjali). N shkruajnë në shkollë ose si detyrë tekste për këtë. Këto mund të mblidhen dhe të lidhen bashkë në një libër («Tregimet tona të frikshme», «Storiet interesante» etj.).